

Jaarverslag 2016

Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen

GEMEENTEARCHIEF GOOISE MEREN EN HUIZEN

Cattenhagestraat 8

1411 CT Naarden-Vesting

035 207 09 99

www.gooienvechthistorisch.nl

INHOUDSOPGAVE

<u>INLEIDING</u>	p. 3
1. Ontwikkeling en beleid	p. 3
2. Archiefinspectie en advisering	p. 4
3. Acquisitie en selectie	p. 5
4. Archieven en collecties	p. 6
5. Gebouw en archiefbewaarplaats	p. 6
6. Dienstverlening	p. 7
7. Publieksactiviteiten	p. 8
8. Mensen en middelen	p. 11
<u>SLOT</u>	p. 11

Inleiding

Het slot van het vorige jaarverslag van het 'Stads- en Streekarchief voor Naarden, Bussum, Muiden en Huizen' duidde in bedekte termen de komst van grote veranderingen aan. Die hebben inmiddels volop hun beslag gekregen. De fusiegemeente Gooise Meren kwam per 1 januari 2016 tot stand en weinigen zullen voortaan nog struikelen over de uitputtende oude naam. De nieuwe is overigens nog niet ingeburgerd en als de voortekenen niet bedriegen is de kans ook klein dat dit zal gebeuren. Het jaar 2016 was een overgangsjaar, en de dynamiek houdt bij de jaargrens niet op. Die grens is wel een goede aanleiding om terug te kijken en dat doen we in dit verslag.

1. Ontwikkeling en beleid

Archivaris Anne Medema maakte na een periode van veertien jaar per 1 juli 2016 gebruik van een regeling om vervroegd uit te treden. In mei maakte hij zijn opvolger, dr. Niels (C.M.) van Driel nog enkele weken wegwijs en op 26 mei organiseerde de gemeente een mooi afscheid in het oude stadhuis van Naarden. Overladen met goede woorden en geschenken zwaaide Medema af. Eerder al nam hij afscheid van de archiefcommissie, die op 24 maart vergaderde. Deze vergadering stelde ook de herziene gemeenschappelijke regeling Gemeentearchief vast, wat noodzakelijk was als gevolg van gewijzigde wetgeving en de gemeentelijke herindeling.

In afwachting van de komst van een nieuwe gemeentearchivaris was ook een aantal andere uren niet bezet, zodat de dienst het grootste deel van het jaar met onderbezetting werkte. De eerste maanden heeft de nieuwe archivaris zich ingewerkt op het brede terrein waarop de kleine archiefdienst werkzaam is:

- het beheer van de overgebrachte archieven;
- het toezicht houden op het informatiebeheer bij de aangesloten gemeenten;
- het opbouwen van een netwerk binnen de ambtelijke organisaties en in het cultuurhistorische spectrum aan verenigingen en stichtingen in het werkgebied.

Daarnaast heeft de nieuwe archivaris de stand van zaken bij het gemeentearchief doorgelicht: waar 'staat' de archiefdienst? Deze quickscan maakt duidelijk dat de doorontwikkeling naar een instelling met veel meer digitale dienstverlening en ingericht op digitaal archiefbeheer de komende jaren veel aandacht zal vragen. Los van dit onderzoek gaven de portefeuillehouders van Gooise Meren en Hilversum, de centrumgemeenten van de twee archiefdiensten in de Gooi en Vechtstreek, opdracht een fusiebesluit in voorbereiding te nemen. Beide diensten zijn op dit moment te klein om de uitdagingen van het hedendaagse informatiebeheer goed aan te kunnen. Door middel van schaalvergroting kan een toekomstbestendige instelling worden ingericht.

Afscheid Anne Medema in het oude stadhuis van Naarden

2. Archiefinspectie en advisering

De gemeentelijke archiefinspectie wordt gevormd door de archivaris en de archiefinspecteur. In het verslagjaar heeft de inspectie toezicht gehouden op het informatie- en archiefbeheer van de gemeenten Huizen en Gooise Meren. In 2016 zijn de jaarlijkse inspecties uitgevoerd op basis van de door de Vereniging Nederlandse Gemeenten opgestelde Kritische Prestatie Indicatoren voor archieven (Archief-KPI's). Aan de hand hiervan is onderzoek verricht naar de mate waarin de gemeenten voldeden aan de geldende archiefwet- en regelgeving. Voor de nieuwe fusiegemeente Gooise Meren gold de KPI-inspectie als een nulmeting. Met behulp van de KPI-verslagen hebben de colleges van B & W verantwoording afgelegd aan hun gemeenteraden en de provincie over het gevoerde archief- en informatiebeheer.

Behalve het inspecteren is ook het adviseren met betrekking tot het informatiebeheer een taak van de archiefinspectie. De gemeente Huizen is vergevorderd op het traject naar digitaal werken en archiveren. De archiefinspecteur heeft adviezen uitgebracht over het daarvoor noodzakelijke Handboek Vervanging. Ook dacht zij mee bij de uitwerking van het Kwaliteitshandboek informatiebeheer. In Gooise Meren adviseerde zij bij de opstelling van het gemeentelijke Besluit Informatiebeheer en bij tal van projecten en procedures om dit informatiebeheer op orde te krijgen. In deze gemeente is op initiatief van de inspectie in het najaar een Strategisch Informatie Overleg opgezet, waarin sturing gegeven wordt aan een integrale aanpak.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht hun archieven na maximaal 30 jaar over te brengen naar de archiefdienst. De inspecteur begeleidde de start van een bewerkingstraject voor het archief van de gemeente Naarden 1986-2005 en de gemeente Huizen 1987-2011. Ook heeft zij haar inbreng gehad in de afsluiting van de archieven van de rechtsvoorgangers van Gooise Meren en de raadpleegdatabase die daar voorlopig toegang tot verschaft. Aan het eind van het jaar is het onderzoek voor de KPI-rapportages over 2016 weer opgestart.

De inspectie is ook preventief actief. De webpagina [Advies en Inspectie](#) op de gezamenlijke website van de archiefdiensten in het Gooi www.gooienvechthistorisch.nl biedt informatie over procedures en hulpmiddelen bij het inrichten van het informatiebeheer. Het actueel houden van deze webpagina is een continu proces en gebeurt in samenwerking met de archiefinspectie in Hilversum. Verder zijn er twee bijeenkomsten voor DIV-medewerkers georganiseerd. De eerste op 14 mei in samenwerking met het Streekarchief te Hilversum, met als onderwerp de nieuwe Selectielijst 2017. De tweede op 11 oktober in samenwerking met het Streekarchief te Hilversum, Archief Eemland, Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen en Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht. Het thema was digitalisering en vervanging van bouwdoossiers.

3. Acquisitie en selectie

Op beperkte schaal zijn dit jaar nieuwe archieven en collecties verworven. De omvangrijkste aanwinst vormen de 40 meter bouwvergunningen van de gemeente Muiden over 1922-1995. Een interessante nieuwkomer is het Archief van de Toneelvereniging De Vesting. Dit archief geeft een goed beeld van een levendig onderdeel van het culturele leven in Naarden-Vesting gedurende de periode 1950-2014. Verder zijn er diverse contacten gelegd waaruit waarschijnlijk nieuwe aanwinsten zullen voortvloeien. Zo wordt een groepje vrijwilligers begeleid in de bewerking van het archief van de joodse gemeente van Bussum e.o.

Aanwinsten 2016

Beschrijving	Plaats/periode	Grootte
Aanvulling archief R.K. Parochie St. Vitus in Naarden met fotoalbums betreffende J.Th. Hermsen (1875-1956), pastoor te Naarden	Naarden	0,10 m.
Bouwvergunningen gemeente Muiden	Muiden 1922-1995	40 m.
Affiche en folders voor 'De Nacht van Naarden' in Naarden-Vesting op 11 maart 2016	Naarden 2016	0,01 m.
Klein drukwerk van drukkerij J.A. Everhard & Zn	Naarden 1930-1960	0,50 m.
Familiearchief Vermeij	Algemeen 1930-1990	2,00 m.
Ontwerp voor de St. Vitustoren te Bussum van architect J.Th.J. Cuypers uit Amsterdam	Bussum 1896	
Losse stukken over radiuitzending PHOHI te Huizen en over lezingen van Ch. v.d. Meer in de Gooische Muziekschool te Bussum	Huizen, Bussum 1929, 1940	
Archief Toneelvereniging De Vesting (1952) en haar voorganger Willem de Zwijger (1904)	Naarden 1950-2014	2,50 m.
Legpenning van Stad en Lande van Gooiland met een afbeelding van het Gemeenlandshuis	Gooi 1917	0,01 m.
Foto's van kaarten van de vesting Muiden in het Geniearchief (Reproductie Afdeling Algemeen Rijksarchief)	Muiden 1629-1874	0,70 m.
Boeken uit de voormalige gemeentesecretarie Bussum	Bussum 1950-2000	0,20 m.
Registers van de Burgerlijke Stand gemeente Muiden	Muiden 1906-1965	0,30 m.
Stukken uit het familiearchief van Herman Johannes Bier (1883-1950) en Fenna Lucretia Geijs (1884-1962)	Naarden 1901-1962	0,02 m.
Foto's van Jacob Brouwers en zijn collega's van de gemeentelijke secretarie Naarden (fotograaf Kino J. Strik, Bussum)	Naarden 1947-1950	0,01 m.
Particuliere films van Naarden (collectie E.L Koopmanschap)	Naarden 1970-1980	0,40 m.
Documentatie uit de nalatenschap van Freek Udo	Naarden	0,50 m.

4. Archieven en collecties

De samenwerking met het Streekarchief Gooi en Vechtstreek in Hilversum m.b.t. de exploitatie van het archiefbeheersysteem Atlantis en de website is voortgezet. De contacten met de collega's daar zijn aangehaald en gerevitaliseerd. Samen met hen zijn de eerste stappen gezet die moeten leiden tot een nieuwe gezamenlijke website, aangezien deze na acht jaar zwaar verouderd is.

Inmiddels is de ontsluiting van archieven en beeldmateriaal voortgezet. Veel tijd was nodig voor het corrigeren, aanvullen en ordenen van de toegangen in het archiefbeheersysteem. Er is o.a. een nadere toegang gemaakt op eigendomsbewijzen in het notarieel archief van de gemeente Huizen van 1872-1933. Enkele honderden cd's met foto's in hoge resolutie zijn naar de harde schijf gekopieerd. Ook tientallen video's en films stonden op oude, inmiddels niet meer toegankelijke dragers. VDH Media zal deze digitaliseren. Verder zijn reguliere taken, zoals materiële verzorging, de registratie van aanwinsten en depotplaatsing uitgevoerd.

In de loop van de jaren zijn er nogal eens aanvullingen op gemeentelijke archieven overgebracht die nooit zijn geïnventariseerd en ingevoegd in de bestaande toegangen. Aan het eind van het jaar is een project wegwerking achterstanden Naarden opgezet. In het voorjaar zal DocFactory de aanvullingen op de archiefblokken 1355-1811, 1811-1940 en 1941-1985 verwerken.

Een deel van de notarisarchieven van Naarden en Bussum is verpakt in zuurvrij materiaal. Vervolgens zijn tientallen meters dozen ook gestickerd. Een combi van een medewerker en een vrijwilliger heeft deze klus geklaard. Met de medewerker van de gemeente Huizen die de etikettering van het gemeentelijke archief over de periode 1669-1932 zou verrichten, worden afspraken gemaakt.

5. Gebouw en archiefbewaarplaats

Het gemeentearchief heeft het afgelopen jaar volop meegedeind op de woelige wateren van de nieuwe gemeente Gooise Meren. Het college van B & W maakte kennis met de archiefdienst. De dienst zelf is ondergebracht bij de afdeling Facilitair, Informatisering en Automatisering. In september werd deze breed samengestelde afdeling op locatie verwelkomd.

Er moest onder de nieuwe gemeente veel geregeld worden op het terrein van ICT, schoonmaak en gebouwenbeheer. Het schoonmaakcontract is afgestemd op een moderne kantooromgeving, waardoor er boven de grens van twee meter hoogte in het monumentale archiefgebouw veel bewegingsruimte bleef voor ongedierte. Er is gewerkt aan het 'op afroep' inlassen van extra schoonmaakacties, die in december uiteindelijk voor een groot deel zijn uitgevoerd. Veel tijd vergde het inregelen van de beveiliging van het pand.

In juli is de regio geplaagd door enorme wateroverlast. Dit heeft zelfs eenmalig geleid tot een plas water in de archiefbewaarplaats. Onderzoek heeft uitgewezen dat een tuinoophoging van enkele jaren geleden waarschijnlijk de boosdoener is geweest: een deel van het lood is daardoor onder het tuinoppervlak gekomen. De oplossing heeft de aandacht van de afdeling gebouwenbeheer. Die buigt zich ook over de kleine, maar hardnekkige lekkage op onregelmatige tijden vanuit het plafond van de studiezaal.

Het klimaat in de archiefbewaarpplaats werd continu gemonitord. De respectabele leeftijd van de klimaatinstallaties maakte reparaties noodzakelijk om de temperatuur- en vochtigheidsgraad op het gewenste peil te houden. Met behulp van lokdoosjes is een zilversjiesplaag in de hal van het pand onder controle gebracht.

6. Dienstverlening

Het gemeentearchief stelt de historische archieven beschikbaar aan het publiek via de studiezaal aan de Cattenhagestraat en via de website. De studiezaal is een historische werkplaats voor mensen die dieper willen graven.

*Studiezaal in het oude
Burgerweeshuis*

Aantallen bezoekers en inlichtingen

Jaar	2012	2013	2014	2015	2016
Schriftelijke inlichtingen	230	230	235	235	340
Bezoekersaantal studiezaal	713	706	607	548	505

Het totale aantal bezoekers blijft de laatste jaren dalen, zoals bij nagenoeg alle archiefdiensten. Dit brengt geen merkbare vermindering in werkdruk op de studiezaal met zich mee. De dienstverlening is van inschrijving van de bezoeker tot en met het terugzetten in het depot in handen van een en dezelfde medewerker. De structuur van oude archieven vereist, al naar gelang de ervaring van de bezoeker, ondertussen meer of minder intensieve begeleiding bij het onderzoek. Bovendien werken mensen gericht doordat zij hun bezoek online voorbereiden. De vragen in de studiezaal zijn daardoor complexer. Het totaal aantal geraadpleegde inventarisnummers in de studiezaal blijft met ruim 1000 behoorlijk stabiel. Het aantal telefoontjes is niet bijgehouden, het aantal vragen per e-mail stijgt.

Naast het publiek blijven ook de aangesloten gemeenten een beroep doen op de dienstverlening. Ambtenaren hebben zo nu en dan dossiers nodig voor hun werkzaamheden. In totaal werden er ruim 40 dossiers uitgeleend, de meeste aan Huizen, vanwege de grotere afstand.

Steeds meer informatie van archiefdiensten komt via internet beschikbaar. Dat moet ook, want voor zover dat niet gebeurt, dreigen ze in dit digitale tijdperk buiten beeld te raken. De website telde dit jaar 27.372 gebruikers, die in totaal 515.493 pagina's bekeken. In de digitale dienstverlening wordt al veel gedaan met de beeldbank en via de website beschikbare inventarissen. Een nieuwe, eigentijdse website is nodig om de beschrijvingen en de bronnen zelf beter en aantrekkelijker te ontsluiten.

In het kader van de digitale dienstverlening is veel energie gestoken in twee projecten die in 2017 tot een afronding kunnen worden gebracht. Het eerste is de voorbereiding van het koppelen van ruim 23.000 al eerder gemaakte scans van het Stad en Lande-archief aan de beschrijvingen die al op de website beschikbaar zijn. Het tweede is de opdracht voor de digitalisering van een aantal jaargangen historische kranten, die een rijke bron vormen voor diverse soorten onderzoek:

1. Naarder Courant, 1923-1925
2. De Nieuwe Gooilander, 1920-1924
3. Bussumsche Courant, 1915, 1920-1921, 1940-1941
4. Nieuwe Bussumsche Courant, 1924-1943
5. Gooische Klanken, 7/1945-9/1945

Met deze operatie zullen alle historische kranten tot en met de bezettingsjaren digitaal beschikbaar worden.

7. Publieksactiviteiten

De geschiedenis van de regio geniet een levendige interesse. De archiefdienst krijgt hierdoor stimulansen, ze geeft daar ook zelf impulsen voor. De archivaris woonde als lid van de redactie van het regionaal-historisch tijdschrift *Tussen Vecht en Eem* regelmatig de redactievergaderingen bij. Het gemeentearchief heeft ook dit jaar bijgedragen aan de organisatie van vijf historische cafés in Naarden-Vesting. Dit zijn altijd geanimeerde bijeenkomsten met goede sprekers en gemiddeld meer dan 50 mensen geïnteresseerd publiek.

De onderwerpen en sprekers waren:

- Honderd jaar Verdrag van Versailles! Het einde van de wereldoorlog? *The making of* een Brits Elzas-Lotharingen overzee (Peter de Bourgraaf, 19 januari)
- Hoe Naarden stad werd en de verhouding stad-Gooise dorpen, ca. 1200 -1500 (Henk Michielse, 15 maart)
- Naarden-Bussum tijdens de bezettingsjaren (Peter Korver, 17 mei)
- De Beeldenstorm (1566) en Alva's Raad van Beroerten in Naarden (Sander Wassing, 13 september)
- Houdt wat gij hebt! De positie van Naarden in het streven naar een gemeentelijke herindeling, ca. 1917 – ca. 1955 (Anne Medema, 15 november)

Nieuw was de deelname aan de Nacht van Naarden, op vrijdagavond 11 maart voor het eerst georganiseerd door de culturele partners in Naarden-Vesting. Tegen het prachtige decor van de vesting openden het stadhuis, de kerk, de diverse musea en het archief hun deuren voor iedereen die het culturele erfgoed van dichtbij wilde komen bekijken. Archivaris Medema liet bijzondere documenten zien uit de roemrijke geschiedenis van 666 jaar Naarden. Ruim 200 mensen toonden belangstelling voor het archief.

Een van de mooiste archieven in onze collectie is het archief van Stad en Lande van Gooiland, vroeger een vereniging, nu een stichting, waarvan de archivaris adviseur is. Op 17 juni had de sectie sociaaleconomische geschiedenis van de Universiteit Utrecht een afdelingsuitje dat gewijd was aan de Erfgooiers. Bijna 30 historici bezochten in dat kader het archiefgebouw. Enkele medewerkers van het archief hadden rond een aantal voorgeselecteerde archiefstukken een kleine tentoonstelling georganiseerd in de schilderijenzaal. Erfgooiër-deskundige dr. Anton Kos verzorgde een rondleiding, de archiefmedewerkers verschaften informatie over het Burgerweeshuis en wat hier zoal voor werk wordt verricht. Een citaat van de organisator: 'Het was geslaagd! De stukken waren prachtig uitgestald in vitrinekasten, dat hadden we niet verwacht. Het was heel goed voorbereid door de medewerkers van het archief, veel dank daarvoor.'

Traditiegetrouw gingen de deuren opnieuw open op 11 september, Open Monumenten Dag. Het was een positieve middag, met een erg rustige start. Daarna liep het goed vol. Uiteindelijk bezichtigden evenals vorige jaren zo'n 500 mensen het gebouw. Er zijn leuke gesprekken gevoerd. De archiefdienst had een kleine tentoonstelling georganiseerd over het landelijke thema Iconen & symbolen, toegespitst op de vestingster en de gemeentewapens van de fusiepartners Naarden, Bussum en Muiden. Deze tentoonstelling kreeg betrekkelijk weinig aandacht. Het landelijke thema kwam in Naarden niet terug, behalve hier. Er is daarom besloten voortaan, net als de meeste bezoekers, op het gebouw zelf te focussen en daarvoor een jaarlijks bruikbaar basisconcept te hanteren.

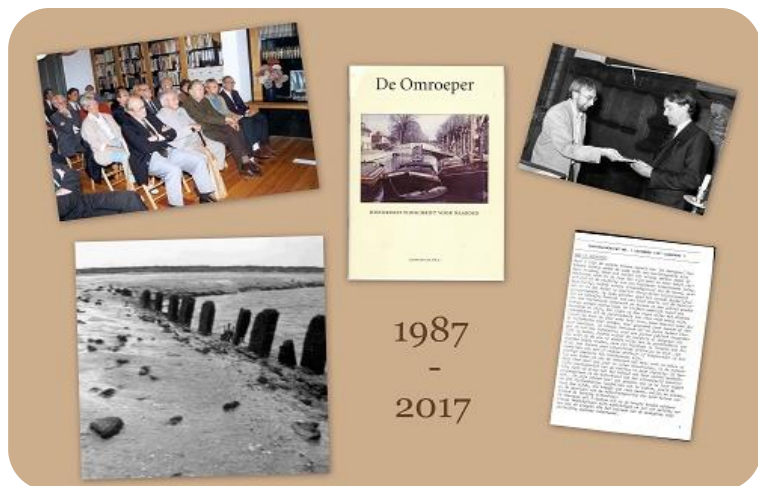
Van tijd tot tijd geeft de collectie aanleiding tot een evenement. Op zaterdag 24 september verleende het Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen gastvrijheid aan de Stichting J.P. van Rossum voor haar jaarvergadering. Archivaris Van Driel vertelde over het werk van de archiefdienst en over het monumentale pand waarin die is gevestigd. Hier is ook de collectie van de stichting met foto's, schilderijen, brieven, eigendomsakten en kaarten betreffende landgoederen en buitenplaatsen tussen Naarden, Bussum en Huizen ondergebracht. Drs. René Dessing verzorgde een lezing over buitenplaatsen in het Gooi.

Een cameraploeg maakte in december voor het historische tv-programma *Verborgene Verleden* opnames in het gemeentearchief. De gast voor deze aflevering was de Nederlandse zangeres en singer-songwriter Wende Sniijders. In het kader van een zoektocht naar haar achtergrond bekeek zij in de Schilderijenzaal documenten over haar overgrootouders uit Bussum. Waar woonden zij in het Interbellum? Wat deden zij voor werk? Een goed gesitueerd gezin, waarin alles voor de wind leek te gaan. Maar plotseling overleed Wendes overgrootvader kort voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog... De aflevering wordt uitgezonden in de nieuwe serie vanaf april-mei 2017.

Afscheid moest worden genomen van het historische tijdschrift *De Omroeper*. Henk Schaftenaar heeft dit tijdschrift over Naarden bijna 30 jaar volgeschreven, geredigeerd en vormgegeven. Dankzij hem is een groot deel van de geschiedenis van de vestingstad in kaart gebracht en vastgelegd. De laatste uitgave van *De Omroeper*, jaargang 29, nummer 4, kwam uit in december 2016. Als blijk van grote dank voor Schaftenaars inzet stuurde het college van B & W van Gooise Meren de gemeentearchivaris erop uit om hem, naast bloemen, een kaart in gouden envelop te overhandigen. Schaftenaar zet zijn werk op bescheidener schaal voort op zijn website

www.stichtingvijverberg.nl.

8. Mensen en middelen

Gedurende 2016 kende het gemeentearchief de volgende personeelsformatie: gemeentearchivaris (36 u), archivist (28 u), archiefinspecteur (24 u), medewerker dienstverlening (16 u). In de aanloop naar de komst van de nieuwe archivaris bleven 28 vacerende uren onbezet. Aanvullend droeg een boventallige DIV-medewerker 16 uur per week bij aan de werkzaamheden. Vanaf september verrichtte een inhuurkracht projectwerkzaamheden op het terrein van de digitale dienstverlening en in december werkte de studiezaalmedewerker, die na jarenlange trouwe dienst aan het eind van het jaar met pensioen is gegaan, haar opvolgster in. Deze heeft een mixfunctie gekregen van dienstverlening en archiefontsluiting. De medewerkers namen deel aan diverse cursussen, workshops en bijeenkomsten om de vakkennis bij te houden en te vergroten.

De twee vrijwilligers die al jarenlang nadere toegangen op archiefbronnen maken, bleven ons in 2016 trouw. Zij zetten het indiceren van de transport- en hypotheekregisters uit het oud-rechterlijk archief van Naarden en het kadaster van Bussum voort. Twee nieuwe vrijwilligers deden hun intrede. De ene inventariseert het archief van de Groene Kruisafdeling van de gemeente Huizen, de andere maakt de indexen op het gemeentelijke archief van Naarden (1918-1940) digitaal en maakt zich nuttig met allerhande verpakkingswerkzaamheden.

Slot

Het kleine team bij het gemeentearchief heeft in 2016 veel werk verzet, er blijft nog veel meer te doen. Het digitale tijdperk vraagt bovendien om een krachtige doorontwikkeling van de archiefdienst. In de loop van 2017 zal duidelijk worden onder welke vlag dit gaat gebeuren.